

Dát mánuš galgá geavahuvvot ovtta PowerPoint-ovdanbuktimiin *Oadjebas neahttagávppašearpmi*. Čuoggáid nummarat leat seamma go PowerPointas. Čuokkis 1 gullá vuosttáš siidui (siidu 1) PowerPointas, Čuokkis 2 2. Siidui 2 jnv. Seamma mánuša gávnnat don maiddái notáhtan juohke siiddu vuolde.

Buoiddesbustávva čállosat leat kommentárat kursadoallái. Čállosat STUORA BUSTÁVAIGUIN leat bajilčállagat. Teavstta muđui sáhtá lohkat jitnosit dahje geavahit bagadussan dasa maid kursadoalli galgá lohkat go oahpaha.

Manus

1. **Mana čađa oahppomihttomeriid kursaoasseváldiguin ovdal álggahat oahpahusa. Dát dahká sidjiide álkibun oahppat ja muitit maid leat oahppan.**

Muitte ahte neahttagávppit leat iešguđetláganat ja astta vástidit gažaldagaid dađistaga.

Sáhtá leat juonalaš sihtat kursaoasseváldiid váldit fárrui bándkokoartta, kredihttakoarta ja máksinbrihkka diibmui vai sii sáhttet čađahit ovttá gávppi go oahpahas lea nohkan.

Oahppomihttomearri:

- Oahpa dovdat neahttagávppi vuodđoelemeanttaid
- Oahpa movt don válljet ja mávssát gálvvuid
- Oahpa guđiid dieđuid don sáhtát oadjebasat addit
- Oahpa maid galggat vuhtiiváldit vai it dájuhuvvo ja gávppašat oadjebasat nehtas

2. **MII LEA NEAHTTAGÁVPI?**

Muhtun neahttagávppiin oasttát dinggaid dahje biktasiid, muhto sáhtát maiddái dingot bálvalusaid, mátkkiid várret hoteallalanja ja olu eará.

Muhtumat gávppašit neahttagávppis seastin dihte áiggi ja ruđa, Earát fas vásihit ahte sii fidnejit nehtas buktagiid ja bálvalusaid maid eai gávnnat eará sajis.

Vuosttáš lávki go háliida gávppašit nehtas lea gávnnahit guđe neahttagávppi áigu geavahit. Eatnasat dihtet várra guđe gávppi háliidit oastit ovdagihtii, Jus dieđát guđelágan gálvvu áiggut oastit , muhto it dieđe guđe neahttagávppis lea dakkár gálvu, de sáhtát geahččalit ohcat/google gálvvu neahttalohkkis ja geahččat ihtet go gávppit main sáhtá oastit gálvvu.

3. **Dá leat muhtun ovdamearkkat iešguđetlágan neahttagávppiin.**

4. Dá leat muhtun ovdamearkkat iešguđetlágan neahttagávppiin.
5. Dá leat muhtun ovdamearkkat iešguđetlágan neahttagávppiin.
6. Dá leat muhtun ovdamearkkat iešguđetlágan neahttagávppiin.
7. Eanas neahttagávppit leat huksejuvvon oalle seamma láhkái.
8. Dat vuosttaš maid oainnát lea dájvja siidu mas sáhtát ohcat gálvvuid ja lohkat daid birra.
9. Dan siiddus gávnnat maiddái "Handlevogn" (gávppašánvovdna) gosa gálvvut ja bálvalusat maid áiggut oastit čoagganit.
10. Deaddil gálvvu válljet dan.
11. Juste dego dábálaš gávppis sáhtát don válljet oastit ovttá gálvvu dahje eanet gálvvuid.
12. Juste dego dábálaš gávppis sáhtát don válljet oastit ovttá gálvvu dahje eanet gálvvuid.
13. Don sáhtát oastit olu iešguđetlágan gálvvuid.
14. Go leat bidjan buot maid háliidat oastit gávppašánvovdnii de fertet don gávdnat kássa vai beasat máksit.

Jus deaddilat "Kjøp" (oastte) de oainnát ahte gálvu biddjojuvvo du gávppašánvovdnii.
15. Jus deaddilat "kjøp" (oastte) de oainnát ahte gálvu biddjojuvvo du gávppašánvovdnii.
16. Dá lea gálvu gávppašánvovnnas.
17. Jus bijat eanet gálvvuid dohko, de ođasmahtto gávppašánvovdna.
18. Dasa lassin lea neahttagávppis lea "kasse" (kássa) dahje luohpan gos fertet duođaštit oastima, mearridit movt don háliidat máksit ja movt don háliidat vuostáiváldit gálvvu. Dasa máhccat mii.
19. Neahttagávppit leat iešguđetláganat.

Muhtumat geavahit eará namahusaid go «gávppašánvovdna» ja «kássa». Muhtun sajiin čuožžu "bestill" (dingo) dahje "legg i handlevogn" (bija gávppašánvovdnii).
20. Muhtun neahttagávppiin atnet maiddái eará gielaid. Muhto proseassa man galggat čađahit lea dat seamma.
 1. Gávvnna dan gálvvu/daid gálvvuid maid háliidat oastit.

2. Mana kássii go leat gearggus máksit.
3. Mávsse iežat gálvvuid.

21. NÁ MÁVSSÁT DON

22. Go galggat máksit fertet vuos gávdnat káska. Álkimus vuohki gávdnat dan lea deaddilit gávppašanovvna. Dasa lassin go čájeha guđiid gálvvuid lea välljen oaččut don dájvá vejolašvuoda mannat kássii doppe. Geahča boalu dahje liŋkka mas čuožžu "Til kasse" (Kássii), "Gå til betaling" (Mana máksimii) "Gå til utsjekking" (Mana luohpamii) dahje sullasačča mii dáhká ahte don sáhtát loahpahit gávppi.
23. Go galggat máksit de fertet vuos gávdnat káska. Álkimus vuohki gávdnat dan lea deaddilit gávppašanovvna. Dasa lassin go čájeha guđiid gálvvuid lea välljen oaččut don dájvá vejolašvuoda mannat kássii doppe. Geahča boalu dahje liŋkka mas čuožžu mas čuožžu "Til kasse" (Kássii), "Gå til betaling" (Mana máksimii) "Gå til utsjekking" (Mana luohpamii) dahje sullasačča mii dáhká ahte don sáhtát loahpahit gávppi.
24. Kássa lea dábálaš ahte don šattat addit čuovvovaš dieđuid neahttagávpái vai sáhtát čađahit gávppi:
25. Vuostáiváldi nama ja adreassa (don sáhtát välljet sáddet gálvvuid skihpára dahje bearašlahtu lusa).
26. Máksi namma ja adreassa, dat gohčoduvvo dájvá reketadreassan (dat galggat leat don).
27. Du e-poastaadreassa telefonnummar (áinnas mobiilnummar)
28. Máksinvuohki. Dájvá sáhtát välljet siđat go sáddet rehkega, máksit bájko- dahje kredihttakoarttain dahje eará máksinčovdosiin.
29. Jus don välljet máksit bájko- dahje kredihttakoarttain de dáhttot maiddái du almmuhit koartadoalli nama, koartanummara, goas koarta heaitá gustomis (dan gávnnat don koartta ovddabealde) ja CVC (dan gávnnat iežat koartta duogábealde). CVC lea dat golbma maŋemus logu vuolemusas olgeš bealde seamma linnjás go du vuolláičála.
30. Ovdal go don sáhtát čađahit gávppi de fertet don miehtat dan gávppi oastineavttuide gos oasttát.

Eavttut leat čállojuvvon listtuide mat sáhttet orrot guhkit ja veadjemeahttumat. Lea almmatge dehálaš ahte don anát áiggi johtilit lohkat nu ahte dieđát masa don leat miehtan.

Loga earenoamáš dárkilit daid beliid mat gusket gálvvuid lágideapmái, eretcealkimii ja máhcaheapmái ja gáhtanriektái.

31. Go leat guorahallan dan de sáhtát don merket ahte don leat ovttamielalaš oastineavttuiguin jus don ain háliidat oastit gálvvuid.

Dehálaš oassi oastinproseassas lea maiddáa ahte don gii oasttát leat geatnegahtton máksit gálvvuid. Neahttagávpi gos don gávppašat berre addit dutnje čielga dieđuid sihke dan birra ja gáhtanrievtti birra.

Máksinproseassa sáhttá leat iešguđetlágan neahttagávppis neahttagávpaí, nu ahte čuovo bagadusaid šearpmas dárkilit.

32. Go leat geargan gávppašeame de boadát don dábálaččat siidui mas čuožžu ahte du dingojupmi lea vuostáiváldon. Dávjá oaččut don maiddáa e-poastta mas lea buot dieđut du dingojumi birra. Olu neahttagávppit sáddejit maiddáa dutnje e-poastta dađistaga páhkken- ja sáddenproseassas nu ahte don dieđát mii dáhpáhuvvá du gálvvuin/gálvvuiguin.

33. Oanehaččat čoahkkáigesson fertet don álo čađahit dáid cekkiid go galggat oastit gálvvuid neahas:
Gávonna neahttagávppi

34. Vállje gálvvuid

35. Bija gálvvuid gávppašanvovdnii.

36. Mana kássii

37. Almmut vuostáiváldi adreassa

38. Almmut rehketaadreassa

39. Almmut mobiilanummara ja e-poastta

40. Vállje máksinvuogi ja deavdde vejolaš lassidieđuid čadnon dasa

41. Loga máksineavttuid

42. Dohkket máksineavttuid

43. Iskka ahte don oaččut duođastusa iežat dingomis

Sáhttá orrut olu maid galggat bargat, muhto geahppána johtilit go hárlánat dasa.

Muhtumat ballet dájuhuvvot go gávppašit nehtas. Lea oalle unnán jáhkehahtti ahte dát dáhpáhuvvá duinna go don gávppašat dovddus ja olu geavahuvvon neahttagávppiin, muhto leat dattetge muhtun muitinnjuolggadusat maid fertet jurdagis atnit.

44. MOVIT GARVIT DÁJUHEAMI?

Muhtumat ballet dájuhuvvot jus gávppašit nehtas, muhto jus čuovut muhtun muitinnjuolggadusaid de sáhtát unnidit vára ahte dát dáhpáhuvvá.

Mii áigut geahčadit daid dál.

45. Muhtun muitonjuolggadusat neahttagávppašeapmi hárrái eat:

It berre gávppašit soapmásiin geasa ii leat luohttámuš. Jus leat eahpesihkar sáhtát don álo iskat lea go neahttagávppi duohta ja rievttis telefvdnnummar ja oktavuodaadreassa.

46. Váruht ahte don gávppašat oadjebas bálvalusain. Iskka neahttaadreassa adreassafealttas. Jus čuožžu https, dahje jus oainnát gova monnilásas adreassafealttas leat dieđut maid don bijat suodjaluvvon eaige earát sáhte daid doahput.

Ale atte dieđuid iežat dahje máksinkoartta birra jus ii leat s dahje monnilássa adreassafealttas.

47. MUITTE: Neahttagávppašeami oktavuodas galggat don dieđihit kontonummara, beaivvi goas koartta heaitá gustomis, ja dárkkistannummariid (CVC) neahttagávpaí mas gávppašat. Jus sáddejuvvot siidui gos fertet addit koda kodabrihkain ja beassansáni sáhtát don dahkat dan maiddái. ALE goassege atte iežat PIN-koda.

Lea juonalaš atnit kredihttakoartta go gávppašat nehtas.

Jus attát kredihttakoartadieđuid go gávppašat nehtas ii gessojuvvo supmi du konttus, muhto registrerejuvvo du kredihttakoartarehkegii.

Dalle oaččut don dili dárkkistit supmi, ja vuostáiváldit gálvvuid ovdal go rehket galgá gessojuvvot. Jus it oaččo gálvvuid, dahje jus das leat boasttuvuođat dahje váilevuodát, de leat dus dasa lassin buorit golaheaddjerievttit go mávssát kredihttakoarttain.

Vaikko it ane kredihttakoartta dahje bándkokoartta máksit gálvvuid, de it galgga goassege addit iežat koartta PIN-koda (PIN-koda lea dat koda mas leat njeallje logu maid geavahat go geavahat minibándkuid dahje gávppašat diskka badjel).

Manus TRYGG NETTHANDEL

Áicca iežat bånkkokonttu, Jus oainnat máksámušaid maid it dovdda, dahje jus jáhkát dat lea dájuheapmi, de berret váldit oktavuoda iežat bånkkuin. Sii veahkehit du gávnnahit mii lea dáhpáhuvvan.

48. Lea cuogga eahpidit jus dáhttot du bidjat ruđa kontonummarii máksin várás gálvvu maid áiggut oastit.

Jus don mávssát dainna lágiin de leat dus heajut vuoigatvuodat, ja sáhtta šaddat váddáset oážžut veahki jus gáđat gávppi dahje dahje gálvu ii boađe.

49. Gozit ja várut ahte gávlv boahdá boahdá dalle go neahhtagávpi lohka máksineavttuin. Jus gálvu ii boađe de it galgga máksitge dan ovddas. Dalle fertet váldit oktavuoda iežat bånkkuin.

50. **Astta veahkehit sin geat háliidit dingot juoga nehtas.**

Sáhtta maiddá leat juonalaš čálihit muitinlisttu mas leat iešguđetge ceahkit ja ovdagihtiinjuolggadusat (áinnas illustrašuvnnaiguin) ja juohkit daid kursaoassváldiide.